

WERKWIJZER

De rol van de informatieanalist bij preventie, toezicht en handhaving

Informatiegestuurd handhaven in de Participatiewet heeft als doel de handhavingspraktijk te verbeteren. Dit gebeurt door handhavingsonderzoek te sturen en in te richten op basis van objectieve informatie. Zo wordt de handhavingscapaciteit doeltreffender, doelmatiger en met minder inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen ingezet. De rol van de informatieanalist is hierbij van cruciaal belang. Deze functionaris analyseert de bedrijfsprocessen en informatiestromen binnen een organisatie. De informatieanalist kijkt niet alleen naar de data, maar betreft ook de context voor duiding. Op deze wijze ontstaat er informatie die van belang en bruikbaar is voor de processen van preventie, toezicht en handhaving. In deze werkwijzer worden de rol, kennis en positionering van de informatieanalist beschreven.

Rollen informatiegestuurd handhaven

De manier waarop informatiegestuurd handhaven is ingericht verschilt per gemeente. Daarom heeft de werkgroep Informatiegestuurd Handhaven (IGH)¹ verschillende functies gedefinieerd die een rol spelen bij informatiegestuurd handhaven. Grofweg worden de volgende functies onderscheiden:

- Handhaver / sociaal rechercheur
- Toezichthouder
- Informatieanalist
- Data-analist
- Inkomens- en werkconsulent / klantmanager
- Privacy Officer (PO) / Functionaris Gegevensbescherming (FG)
- Projectleider / Manager
- IT-architect / -specialist

¹ De volgende gemeenten nemen deel aan de werkgroep: Amsterdam, Emmen, Enschede, Groningen, 's-Hertogenbosch, Nijmegen, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Zwolle.

Rol van de informatieanalist

De rol van de informatieanalist verschilt van die van een data-analist. Die laatste beheert vaak grote stromen gegevens en presenteert die overzichtelijk en begrijpelijk. Anderen kunnen deze gegevens dan interpreteren. Een informatieanalist gaat een stap verder. Die maakt de vertaling van data naar concrete informatie en resultaten. Hiervoor analyseert de informatieanalist de bedrijfsprocessen en informatiestromen binnen een organisatie. In het kader van informatiegestuurd handhaven kijkt de informatieanalist met name naar de processen en informatiestromen voor preventie, toezicht en handhaving.

De positionering van de informatiespecialist

Gemeenten vullen de positie van de informatieanalist binnen de organisatie verschillend in. Zo zijn er gemeenten die gebruikmaken van een informatieanalist van een centrale afdeling. Die is dan onderdeel van een team waarin ook data-analisten zitten. De informatieanalist werkt voor verschillende domeinen en afdelingen. Andere gemeenten beleggen de kennis en taken van een informatieanalist bij een handhaver of toezichthouder. Tot slot zijn er gemeenten die de informatieanalist positioneren binnen het team preventie, toezicht en handhaving (Participatiewet).

Binnen de werkgroep IGH zijn er een aantal gemeenten die goede ervaringen hebben met de positionering van de informatieanalist binnen het team preventie, toezicht en handhaving (Participatiewet). Op deze manier ontwikkelt de informatiespecialist kennis van de uitvoeringsprocessen, informatiesystemen en -stromen, dataregistraties, wetgeving, signalen, trends en ontwikkelingen in dit specifieke domein. Dit helpt om de informatievragen zo te formuleren dat de resultaten daadwerkelijk geschikt zijn om te gebruiken. Daarnaast kan het team preventie, toezicht en handhaving de inzet en tijdsbesteding van de informatieanalist gericht bepalen en aansturen. Dit in tegenstelling tot een informatieanalist die deel uitmaakt van een centrale afdeling, waar de inzet gedeeld moet worden met andere afdelingen.

De taken van de informatieanalist

De taken van de informatieanalist vallen uiteen in drie segmenten:

- 1. Samen met de IT'er en/of data-analist meedenken over informatievragen en query's**
De informatieanalist denkt in een vroeg stadium mee over de informatievragen en bijbehorende query's. Deze functionaris geeft daarbij aan welke data nodig zijn om later in het proces een juiste duiding te kunnen geven, maar helpt ook de juiste informatie te genereren die relevant is voor de uitvoering van preventie-, toezicht- en handhavingstaken.
- 2. Contact met de uitvoering**
Het is belangrijk dat de uitvoering en de informatieanalist nauw met elkaar samenwerken. Ook op het gebied van het registreren van gegevens en data. Op die manier krijgt de informatieanalist inzicht in de uitvoeringspraktijk en kan hiermee vroegtijdig zaken op het gebied van toezicht en handhaving signaleren. Daarnaast kijkt de informatieanalist naar de maatschappelijke ontwikkelingen. De informatieanalist maakt daarbij een inschatting welke consequenties er mogelijk zijn voor misbruik en oneigenlijk gebruik van de Participatiewet, maar kijkt ook naar de mogelijkheden voor preventie. Hierdoor ontstaat er input voor nieuwe informatievragen en te bouwen query's.
- 3. Het daadwerkelijk uitvoeren van data-analyses en duiding van de resultaten**
De informatieanalist kan ingezet worden bij specifieke rechtmatigheidsonderzoeken, maar ook bij vroegsignalering van trends en fenomenen van misbruik en oneigenlijk gebruik. De analist selecteert en verzamelt de data en voert daarop een analyse uit. In de analyse kijkt

de informatieanalist naar patronen die afwijken en/of opvallen. Vervolgens gaat de informatieanalist deze patronen duiden en maakt een vertaling naar informatie die gebruikt kan worden in de processen van preventie, toezicht en handhaving. De ervaring leert dat het presenteren van deze informatie als casus – aan collega's, teams en andere afdelingen – over het algemeen beter werkt dan alleen het presenteren van tabellen en grafieken.

Welke kennis heeft een informatieanalist nodig?

De informatieanalist heeft specifieke kennis en vaardigheden nodig om het werk goed uit te kunnen voeren.

1. Kennis van de handhavingspraktijk, uitvoeringspraktijk en informatiesystemen

De informatieanalist is iemand die met een handhavingsblik naar data en informatie kan kijken. Deze blik is, naast een gedegen kennis van de uitvoeringspraktijk, nodig om de data en (systeem)informatie op een juiste wijze te analyseren en duiden. Daarbij mag goede kennis van de informatiesystemen die handhavers en de (inkomens)consulenten gebruiken niet ontbreken.

2. Verbinder tussen uitvoering, handhaving en IT

De informatieanalist heeft contact met alle eerder genoemde functies die een rol spelen in het proces van informatiegestuurd handhaven. Het contact met de IT-afdeling is erop gericht om mee te denken over welke informatie op welk moment nodig is. Er moet een goede verbinding zijn met IT/Business Intelligence. Zowel voor de kennis over data- en informatiesystemen als voor de uitvoering van specifieke analyses en/of query's.

Ook met de consulenten/klantmanagers en de handhavers is nauw contact belangrijk. Enerzijds om te horen wat er in de praktijk speelt om dat vervolgens naar analyses en informatie te vertalen. Anderzijds om bijvoorbeeld uitkomsten van query's rondom nieuwe trends en fenomenen in de praktijk te toetsen.

In het kader van rechtmatigheidscontroles – waarbij cliënten zijn geselecteerd op basis van de data-analyse – is directe betrokkenheid bij het onderzoek van belang. Op deze manier kan de informatieanalist direct toetsen wat de analyse in de praktijk oplevert (bijvoorbeeld ook eventuele bijvangst) en op basis daarvan de analyse waar nodig aanscherpen.

3. Data-analyse, tooling en technieken

Om de analyses zo goed mogelijk uit te kunnen voeren gebruikt de informatieanalist specifieke tooling en technieken. Denk hierbij aan R, SPSS, SAS en Excel. Omdat de informatieanalist vaak met grote hoeveelheden data werkt, is het gebruik van bepaalde (statistische) programmatuur nodig. Welke programmatuur dat is, heeft te maken met de persoonlijke voorkeur en ervaring.